

POSTANOWIENIE

Dnia 27 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Wiesław Kozielowicz

po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 27 lutego 2024 r.,

sprawy E. R.

podejrzanej o czyny z art. 190a § 1 kk, art. 190a § 1 k.k. w zb. z art. 217 § 1 k.k.

w zw. z art. 11§ 2 k.k. ,art. 288 § 1 k.k.

z powodu kasacji wniesionej przez obrońcę podejrzanej

od postanowienia Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 28 września 2023 r., sygn. akt IV Kz 1275/23

utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Rejonowego Szczecin – Centrum
w Szczecinie

z dnia 17 kwietnia 2023 r., sygn. akt V K 934/22

I oddala kasację jako oczywiście bezzasadną;

**II zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adwokata R. S.–
Kancelaria Adwokacka w [...], obrońcy z urzędu podejrzanej E. R.
kwotę 442 zł i 80 gr (czterysta czterdzieści dwa złote i
osiemdziesiąt groszy), w tym 23% podatku VAT, tytułem
wynagrodzenia za sporządzenie i wniesienie kasacji;**

**III koszty sądowe postępowania kasacyjnego przejmuje na
rachunek Skarbu Państwa.**

[PGW]

UZASADNIENIE

E. R. była podejrzana o to, że:

1. w okresie od sierpnia 2020 r., daty bliżej nieustalonej, do dnia 23 listopada 2021 r., w S. przy ul. [...], uporczywie nękała M. K. poprzez używanie wobec niej słów powszechnie uznawanych za obelżywe, znieważających, pomawianie jej wśród sąsiadów o popełnianie przestępstw kradzieży, o choroby psychiczne, świadczenie usług seksualnych, rozpowszechnianie nieprawdziwych informacji, co mogło poniżyć ją w opinii publicznej, nachodzenie jej w miejscu zamieszkania, zanieczyszczanie wspólnej klatki schodowej, wylewanie ekskrementów, farby i innych substancji na klatkę schodową, niszczenie wspólnych przedmiotów na klatce schodowej, wylewanie nieustalonych substancji na wycieraczkę mieszkania pokrzywdzonej, uderzanie nieustalonym przedmiotem w rury powodując hałas we wczesnych godzinach rannych, co wzbudziło u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia oraz istotnie naruszyło jej prywatność, tj. o czyn z art. 190 a § 1 k.k.;

2. w okresie od daty bliżej nieustalonej do dnia 30 listopada 2021 r., w S. przy ul [...], uporczywie nękała J. S. poprzez wrzucenie do skrzynki na listy wędzoną rybę, odchody w worku foliowym, zanieczyszczanie nieustaloną substancją drzwi wejściowych do mieszkania pokrzywdzonej, rozlewanie nieustalonej substancji pod drzwiami mieszkania, zanieczyszczanie balkonu rozbitymi jajami oraz farbą emulsyjną, głośnie trzaskanie drzwiami, krzyczenie na klatce schodowej, dzwonienie domofonem do pokrzywdzonej w porze nocnej, zanieczyszczanie wspólnej klatki schodowej, wylewanie ekskrementów, farby i innych substancji na klatkę schodową, niszczenie wspólnych przedmiotów na klatce schodowej uderzanie nieustalonym przedmiotem w rury powodując hałas we wczesnych godzinach rannych, co wzbudziło u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia oraz istotnie naruszyło jej prywatność, tj. o czyn z art. 190 a § 1 k.k.;

3. w okresie od 2020 r., daty bliżej nieustalonej, do dnia 5 grudnia 2021 r., w S. przy ul [...], uporczywie nękała D. K. poprzez zanieczyszczenie wspólnej klatki schodowej, wylewanie ekskrementów, farby i innych substancji na klatkę schodową, niszczenie wspólnych przedmiotów na klatce schodowej, niszczenie

wspólnych przedmiotów na klatce schodowej, kierowanie słów powszechnie uznanych za obelżywe, znieważających a nadto naruszenie jego nietykalności cielesnej poprzez wylanie na niego w dniu 5 grudnia 2021 r. nieustalonej substancji w kolorze żółtym, co istotnie naruszyło jego prywatność, tj. o czyn z art. 190 a § 1 k.k. w zb. z art. 217 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

4. w dniu 16 września 2021 r., w S. przy ul [...], uszkodziła klatkę schodową poprzez wylanie farby koloru czerwonego na ściany pierwszego piętra oraz drzwi i posadzkę, naniesienie farbą napisu „mordercy”, wylanie na posadzkę nieustalonej substancji, na łączną kwotę strat 924,56 zł, czym działała na szkodę Spółdzielni Mieszkaniowej [...] w S., tj. o czyn z art. 288 § 1 k.k.

Prokurator Prokuratury Rejonowej Szczecin – Niebuszewo wnioskiem z dnia 18 października 2022 r., skierowanym do Sądu Rejonowego Szczecin – Centrum w Szczecinie, wniósł o umorzenie postępowania karnego wobec E. R. podejrzanej o popełnienie wyżej wymienionych czynów i zastosowanie wobec niej środka zabezpieczającego w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym celem podjęcia właściwego leczenia oraz zapobieżenia popełnieniu czynu zabronionego związanego z jej chorobą psychiczną pod postacią uporczywych zaburzeń urojeniowych .

Sąd Rejonowy Szczecin - Centrum w Szczecinie postanowieniem z dnia 17 kwietnia 2023 r., sygn. akt V K 934/22:

I. uznał E. R. za sprawczynię tego, że:

w okresie od dnia 1 stycznia 2020 r. do dnia 24 lutego 2023 r., w S. przy ul [...], uporczywie nękała J. S., M. K. i D. K. w ten sposób, że:

- wobec J. S. poprzez wrzucenie do skrzynki na listy wędzonej ryby, odchody w worku foliowym, zanieczyszczanie nieustaloną substancją drzwi wejściowych do mieszkania pokrzywdzonej, rozlewanie nieustalonej substancji pod drzwiami mieszkania, zanieczyszczanie balkonu rozbitymi jajami oraz farbą emulsyjną, głośnie trzaskanie drzwiami, krzyczenie na klatce schodowej, dzwonienie domofonem do pokrzywdzonej w porze nocnej, zanieczyszczanie wspólnej klatki schodowej, wylewanie farby i innych substancji na klatkę schodową, niszczenie wspólnych przedmiotów na klatce schodowej uderzanie nieustalonym

przedmiotem w rury powodując hałas we wczesnych godzinach rannych, publiczne pomawianie na portalu społecznościowym,

- wobec M. K. poprzez używanie wobec niej słów powszechnie uznawanych za obelżywe, znieważających, pomawianie jej wśród sąsiadów o popełnianie przestępstw kradzieży, o choroby psychiczne, świadczenie usług seksualnych, rozpowszechnianie nieprawdziwych informacji, co mogło poniżyć ją w opinii publicznej, nachodzenie jej w miejscu zamieszkania, zanieczyszczanie wspólnej klatki schodowej, wylewanie farby i innych substancji na klatkę schodową, niszczenie wspólnych przedmiotów na klatce schodowej, wylewanie nieustalonych substancji na wycieraczkę mieszkania pokrzywdzonej, uderzanie nieustalonym przedmiotem w rury powodując hałas we wczesnych godzinach rannych, publiczne pomawianie na portalu społecznościowym,

- wobec D. K. poprzez zanieczyszczenie wspólnej klatki schodowej, wylewanie farby i innych substancji na klatkę schodową, niszczenie wspólnych przedmiotów na klatce schodowej, kierowanie słów powszechnie uznanych za obelżywe, znieważających, krzyczenie w porze nocnej, publiczne pomawianie na portalu społecznościowym, a nadto poprzez naruszenie jego nietykalności cielesnej poprzez wylanie na niego w dniu 5 grudnia 2021 r. nieustalonej substancji w kolorze żółtym, czym podejrzana wzbudziła u pokrzywdzonych uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, a wobec D. K. także istotnie naruszyła jego prywatność, tj. czynu kwalifikowanego z art. 190 a § 1 k.k. w zb. z art. 217 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., a także za sprawczynię czynu wskazanego w punkcie 4,

przy czym ustalił, że podejrzana E. R. działała z przyczyn chorobowych w warunkach zniesionej zdolności rozpoznania znaczenia czynów i pokierowania swoim postępowaniem - określonych w art. 31 § 1 k.k. - i na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.k. – umorzył wobec niej postępowanie karne;

II. na podstawie art. 93 a § 1 k.k., art. 93 b § 1 -5 k.k., art. 93 c pkt 1 k.k., art. 93 f § 1 i § 2 k.k. orzekł wobec E. R. środek zabezpieczający w postaci terapii;

III. na podstawie § 17 ust 1 pkt 1, § 17 ust 2 pkt 4 w zw. z § 5, § 20, § 4 ust 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, przyznał od Skarbu Państwa na rzecz adw.

J. W. kwotę 1116,00 zł tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną podejrzanej z urzędu oraz kwotę 256,68 zł tytułem podatku VAT;

IV. Na podstawie art. 632 pkt 2 k.p.k. kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa

Po rozpoznaniu zażalenia podejrzanej E. R., Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z dnia 28 września 2023 r., sygn. akt IV Kz 1275/23, utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie Sądu Rejonowego Szczecin - Centrum w Szczecinie z dnia 17 kwietnia 2023 r., sygn. akt V K 934/22, w przedmiocie umorzenia postępowania i orzeczenia środka zabezpieczającego w postaci terapii.

Od tego postanowienia Sądu Okręgowego w Szczecinie kasację złożył adwokat R. S. - obrońca E. R., **zarzucił** w niej:

- naruszenie art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. polegające na utrzymaniu w mocy postanowienia Sądu pierwszej instancji, w sytuacji gdy ten Sąd dokonał istotnych modyfikacji ram czasowych czynów opisanych w pkt 1 - 4 wniosku Prokuratora Prokuratury Rejonowej Szczecin – Niebuszewo o umorzenie postępowania karnego oraz zastosowanie środka zabezpieczającego, i przypisał E. R. sprawstwo, pomimo braku skargi uprawnionego oskarżyciela (Sąd ustalił sprawstwo podejrzanej od dnia 1 stycznia 2020 r. do dnia 24 lutego 2023 r. podczas gdy oskarżyciel publiczny jako datę końcową czynu z art. 190 a § 1 kk. w zb. z art. 217 § 1 k. k. w zw. z art. 11 § 1 k. k. wskazał dzień 5 grudnia 2021 r.), ewentualnie w sytuacji nie podzielenia zasadności powyższego zarzutu i przyjęcia naruszenia zasady skargowości (art. 14 k.p.k.), że uprawnienie Sądu do modyfikacji ram czasowych okresu popełnienia czynu z art. 190a § 1 k.k. rozciąga się aż do daty wydania wyroku (postanowienia) przez Sąd pierwszej instancji obrońca zarzucił

- rażące i mające istotny wpływ na treść postanowienia naruszenie przez Sąd Okręgowy w Szczecinie przepisów prawa procesowego art. 440 k.p.k. w zw. z art. 438 pkt 2 k.p.k., polegające na nieuchyleniu postanowienia Sądu Rejonowego Szczecin - Centrum w Szczecinie i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, w sytuacji rażącej niesprawiedliwości tego postanowienia, poprzez naruszenie przez ten Sąd przepisów art. 367 § 1 k.p.k. zw. z art. 6 k.p.k. oraz art. 16 k.p.k. (naruszenia prawa do obrony) polegającego na uniemożliwieniu stronom

wypowiedzenia się w kwestii rozszerzenia okresu kwalifikowanego czynu z art. 190a § 1 w zb. z art. 217 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., który w sposób istotnie wykraczał poza okres wskazany we wniosku Prokuratora Prokuratury Rejonowej Szczecin – Niebuszewo o umorzenie postępowania karnego i zastosowanie środka zabezpieczającego, tj. od dnia 6 grudnia 2021 r. do dnia 24 lutego 2023 r. (czyli do dnia rozprawy, na której zeznania zaczęła składać G. K. - J).

Podnosząc powyższe zarzuty adwokat R. S. - obrońca E. R., **wniósł** o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Szczecinie do ponownego rozpoznania.

M. S.– S.– Prokurator Rejonowy Szczecin – Niebuszewo w pisemnej odpowiedzi na tę kasację wniosła o oddalenie kasacji adwokata R. S. - obrońcy E.R., jako oczywiście bezzasadnej (por. pismo z dnia 2 stycznia 2024 r., sygn.. [...]).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja adwokata R. S. - obrońcy E. R., jest oczywiście bezzasadna, w rozumieniu art. 535 § 3 k.p.k.

Nie zasługuje na uwzględnienie zarzut pierwszy kasacji. Otóż Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 stycznia 2015 r., sygn. akt V KK 329/15, LEX nr 1940573, podkreślił, że w pojęciu nękania, o jakim mowa w art. 190 a § 1 kk, mieści się powtarzalność zachowań sprawcy, zaś wielokrotność powtarzających się zachowań przestępczych, nawet przeciwko różnym dobrom, stanowi jedno przestępstwo wieloczynowe (tzw. przestępstwo zbiorowe). Co istotne przestępstwo uporczywego nękania z art. 190 a § 1 kk, tak zresztą jak i inne przestępstwa o charakterze wieloczynowym, charakteryzując się rozciągnięciem w czasie okresu jego dokonania, niejednokrotnie wymaga modyfikacji ram czasowych tego czynu w drodze ingerencji organów procesowych, także wtedy, gdy przestępne zachowanie sprawcy nie ulega zmianie, mimo toczącego się przeciwko niemu postępowania sądowego, w którym zarzucono właśnie popełnienie przestępstwa uporczywego nękania. W postępowaniu sądowym jest dopuszczalne, w takiej sytuacji, przekroczenie granic czasowych czynu, w stosunku do daty końcowej z opisu czynu zarzuconego, ale jedynie wówczas, gdy ujawniony w toku tego postępowania materiał dowodowy upoważnia do takiej modyfikacji, a nadto, gdy nie wykroczy się w ten sposób poza granice tożsamości czynu, ujmowane w

perspektywie rozpoczęcia i zakończenia zdarzenia faktycznego, które było podstawą oskarżenia. W realiach niniejszej sprawy, zachowana została tożsamość podmiotu czynów i przedmiotu ochrony, zaś wyniki przewodu sądowego upoważniły sąd orzekający do dokonania modyfikacji co do daty końcowej popełnienia przypisanego podejrzaney E. R. czynu, i przyjęcie właśnie dnia 24 lutego 2023 r., jako końcowej daty. Zauważyć należy, że Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 27 lutego 2002 r., sygn. akt II KKN 17/00, OSNKW 2002, z. 7- 8, poz. 55, stwierdził, iż z chwilą wydania wyroku skazującego w pierwszej instancji następuje prawno-karna konsumpcja czynu oskarżonego, przez co uprawnienie sądu do modyfikacji ram czasowych okresu popełnienia przestępstwa określonego w art. 209 k.k. (przestępstwo niealimentacji), rozciąga się tylko do daty wyroku sądu pierwszej instancji. Wprowadzie ten pogląd Sądu Najwyższego odnosi się do przestępstwa niealimentacji, ale nie ma żadnych przeszkód, aby argumentację przedstawioną w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2002 r., sygn. akt II KKN 17/00, stosować również w odniesieniu do innych przestępstw o charakterze wieloczynowym, w tym i do przestępstwa uporczywego nękania.

W świetle powyższego należy uznać, iż z uwagi na fakt, że przestępstwo z art. 190a § 1 k.k. ma charakter wieloczynowy, Sąd I instancji miał prawo przyjąć inną datę końcową tego czynu, niż wskazana we wniosku Prokuratora Prokuratury Rejonowej Szczecin – Niebuszewo z dnia 18 października 2022 r. Trafnie podnosi Prokurator Rejonowy Szczecin – Niebuszewo, w pisemnej odpowiedzi na kasację, iż Sąd Rejonowy Szczecin - Centrum w Szczecinie w uzasadnieniu postanowienia wskazał podstawy faktyczne „rozszerzenia” okresu czynu przypisanego E.R., w stosunku do opisu z czynu zarzuconego. Ustalił przecież, iż E. R. - pomimo skierowania wniosku o umorzenie postępowania karnego i zastosowanie w stosunku do niej środka zabezpieczającego w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym -kontynuowała swoje działania wobec pokrzywdzonych, które zostały trafnie zakwalifikowane jako uporczywe nękanie

Odnosnie zarzutu drugiej kasacji, to mimo że przepis art. 399 § 1 k.p.k. *expressis verbis* nakłada na sąd obowiązek informowania jedynie o możliwości zmiany kwalifikacji prawnej czynu, przyjmując należy, że obowiązek zachowania lojalności procesowej nakazuje też uprzedzenie o możliwości wprowadzenia

poważniejszych zmian w opisie czynu przypisanego, tzn. takich zmian, których wprowadzenie może mieć istotne znaczenie z punktu widzenia realizacji interesów procesowych stron lub tej strony, z której interesami procesowymi zmiana ta jest związana, w tym zwłaszcza oskarżonego i jego prawem do obrony (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22 czerwca 1988 r., V KRN 110/88, OSNPG 1988, Nr 12, poz. 140, z dnia 19 marca 1997 r., sygn. akt IV KKN 14/97, Wokanda 1997, Nr 9, s. 15, czy postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2002 r., sygn. akt II KKN 409/00, Legalis). Jednakże w realiach sprawy to uchybienie Sądu Rejonowego Szczecin - Centrum w Szczecinie, nie miało wpływu na treść zaskarżonego kasacją postanowienia Sądu Okręgowego w Szczecinie. W toku postępowania odwoławczego nastąpiła bowiem „niejako konwalidacja” tego uchybienia. Podejrzana E. R. złożyła zażalenie, w którym miała możliwość zakwestionowania „rozszerzenia” czasookresu czynu jej przypisanego, tego zaś nie uczyniła. Miała też prawo wypowiedzieć się odnośnie tej kwestii na etapie postępowania przed Sądem Okręgowym w Szczecinie. Z kolei nie można przyjąć, iż Sąd Okręgowy Szczecin nie uchylając z tego powodu postanowienia Sądu Rejonowego Szczecin - Centrum w Szczecinie z dnia 17 kwietnia 2023 r., sygn. akt V K 934/22, rażąco naruszył przepisy art. 440 k.p.k. w zw. z art. 438 pkt 2 k.p.k. Przez rażącą niesprawiedliwość orzeczenia, o jakiej mowa w art. 440 k.p.k., należy rozumieć taką sytuację, gdy orzeczenie to z uwagi na zaistniałe uchybienia godzi w społeczne poczucie sprawiedliwości, a przez to i w zasadę rzetelnego procesu. Nie chodzi więc o każdą niesprawiedliwość orzeczenia, ale rażącą czyli taką, z którą w żaden sposób nie można się pogodzić. W grę wchodzi zarówno niesprawiedliwość materialna, jak i tzw. niesprawiedliwość proceduralna, ale przy tym rażąca (por. J. Izydorzyc, Granice orzekania sądu odwoławczego w polskiej procedurze karnej, Łódź 2010, s. 243 – 255). Jeżeli zatem w złożonej apelacji nie podnoszono określonego zarzutu, to postawienie go w kasacji od wyroku sądu odwoławczego, który rozpoznał tę apelację, będzie skuteczne jedynie wtedy, gdy skarżący połączy go z obrazą przepisu art. 440 k.p.k., a więc niedostrzeżenia przez sąd odwoławczy, mimo zaistnienia sytuacji określonej w tym przepisie poza granicami zaskarżenia lub zarzutów, a także wykaże, iż to uchybienie sądu odwoławczego miało charakter rażący i mogło mieć ono istotny wpływ na treść zaskarżonego kasacją

wyroku sądu odwoławczego. O rażącej niesprawiedliwości orzeczenia sądu odwoławczego można w szczególności mówić wtedy, gdy sąd odwoławczy pominął bądź nie zauważył takich uchybień popełnionych przez sąd pierwszej instancji, niewątpliwych i bezspornych, które w sposób znaczący mogą stanowić o naruszeniu przez zapadłe orzeczenie zasady prawdy materialnej i sprawiedliwości represji (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 lutego 2003 r., sygn. akt V KK 61/02, OSNKW 2003, z. 5 – 6, poz. 48, z dnia 12 maja 2005 r., sygn. akt III KK 38/08, R – OSNKW 2004, poz. 869, z dnia 24 kwietnia 2007 r., sygn. akt II KK 242/06, LEX nr 280721, z dnia 27 kwietnia 2021 r., sygn. akt. V KK 466/20, LEX nr 3181476).

Kierując się przedstawionymi motywami Sąd Najwyższy, z mocy art. 535 § 3 k.p.k., rozstrzygnął jak w postanowieniu.

[PGW]

[ał]